

Eräs kirjallinen maisema

Maaseutuasuntomme sijaitsee syvällä Hämeessä pienessä kylässä järven rannalla. Pöytäni on pirtin ikkunan ääressä, taitan tämän lehden viimeisiä sivuja. Hämärtää jo, vastarannan Luurilan taloon syttyvät valot. Muita valoja ei näy.

Tämä kylä ei ole mikä tahansa kylä. Sillä on ollut omat tragediansa mutta myös nousua paikalliseksi keskuukseksi. Heikki Ylikangas kertoo kirjassaan *Nurmijärven rosvot. Maankuulun rikollissakin nousu ja tuho 1820-luvun Suomessa Uudellamaalla ja eteläisessä Hämeessä väestöä terrorisoineesta rosvojoukosta, jonka jäseniä kutsuttiin myös 'murhakorven' 'murhanenkeleiksi'. Rosvot ryöstelivät taloja, pahoinpitelivät niiden asukkaita ja samalla syyllistyivät muutamaankin murhaankin.*

Nurmijärveltä rosvot siirtyivät Hämeeseen jatkamaan ryöstöretkiään. Joukon päärosvot olivat kotoisin Hämeestä, joten he tunsivat seudun. Vanajan pitäjän Rengosta matka jatkui Hattulan Vuohiniemen kylään. Täällä pahoinpideltiin henkijieveriin myllytorpan vanha mylläri, joka pian kuoli vammoihinsa. Myllyn jälkeen mentiin Rengonjärven (nyk. Renkajärven) yli ryöstämään Luurilan torppaa. Kyläläiset näkivät pelottavan joukon soutavan järven yli, jotkut arvasivat keitä miehet olivat, ja pian he kuulivat

onnettomista tapahtumista. Kylään jäi vuosikymmeniksi kauhu ja rosvojen pelko. "Kavahdettiin 'Mustan Krigin' (Heikki Erkinpoika Krig, joukon johtaja, kotoisin Vuohiniemestä) ohjaileman kuolemanpurren äänetöntä lähestymistä yli Rengonjärven selän." Sakki häipyi jäljettämiin Rengonjärven erämaihin.

Seuraava tunnetumpi Renkajärvellä soutaja oli Väinö Nuorteva, pakinoitsijanimimerkiltään Olli, aikanaan Suomen maineikkain huumorikirjailija. Hän työskenteli Uusi Suomi -lehden pakinoitsijana 42 vuotta, ja häneltä julkaistiin yli 20 pakinakokoelmaa. (Ollin kuuluisia pakinahahmoja ovat mm. Mustapartainen mies, Kalle Niemeläinen, kamreeri Jakari ja Eturientolan erikoisuuskirjeenvaihturi. Olli souti Renkajärvellä iltaisin kohti kaakkoa — ikkunastamme katsoen — kello 20.45 viemään kylän postiin pakinaa ja takaisin kohti luodetta kello 21.15. Kahden päivän kuluttua luettiin Uudesta Suomesta, mitä erikoisuuskirjeenvaihturi oli mahdollisesti uudisoinut Vuohiniemestä eli Eturientolasta. Oli uutinen naapurin postilaatikosta, johon lintu oli tehnyt pesän. Uudisoitiin vanhan viereen tehdystä uudesta postilaatikosta ja kuultiin, että siihen ampiainen teki pesän. Kylällä käytiin heti varmistamassa tapahtumat.

Ollin aikalaisia Vuohiniemessä oleskelevia kirjallisia huumorimiehiä oli Yleisradion ajanvieteohjelmien toimittaja Antero Alpolo, joka kirjoitti yhdessä Aune Ala-Tuuhoson kanssa vankkumattoman yleisömenestyksen saaneen radio-

ohjelman Kankkulan kaivolla. Kankkulan kaivon tyyppihenkilöitä tuli vastaan täällä kylän raitilla, oli Ronskilan Hilkkaa, luonnontutkija Sylfred Huilaa ja yleismies Jantusta. Alpolä piti kesäpaikkaa kylän nimeämättömän johtajan vierasmajassa. Johannes Virolainenkin pistäytyi usein nokkamiehen luona vieraisilla, jolloin aina vedettiin käynnin merkiksi lippu salkoon.

Jos soutaisi Renkajärven yli ja ottaisi suunnan länteen, olisi pian Kanajärven Talonpoikaismuseossa, 1800-luvulla eläneen korvenraivaaja ja kirjamies Emanuel Kanajärven aikoinaan keskellä korpea sijainneessa kotitalossa. Emanuel keräsi kirjoja ja omisti sittemmin huomattavan kirjakokoelman, joka on siirretty Helsingin yliopiston kirjastoon.

Kylällä on pitkät perinteet pääkaupunkiseudun kesänviettopaikkana, täällä on ollut posti, käsivälitteinen puhelinkeskus ja pari kauppaa. Mitään näistä ei enää ole. Viimeinenkin kyläkauppa sulki ovensa EU:iin liittymisen myötä. Vanhalla kansakoululla VPK tai kylätoimikunta järjestää yhä kerran kesässä tanssiaiset, joissa aikoinaan saattoi istahtaa akateemikko Tauno Nurmelan viereen. Kylä on vaipunut kevyeen uneliaisuuteen.

Marjut Paulaharju /Bibliophilos 1/2005